

RAPORT MONITORA KSIĘGOWEGO

Ochrona przed wykorzystywaniem przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolno-spożywczymi – prawa i obowiązki przedsiębiorców

Prezes UOKiK zyskał możliwość dyscyplinowania przedsiębiorców nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową w obrocie produktami rolno-spożywczymi, w tym nakładania na nich kar pieniężnych. Co istotne, za naruszanie przepisów ustawy prezes UOKiK może ukarać nie tylko przedsiębiorców stosujących takie praktyki, lecz także kierowników, osoby pełniące funkcje zarządcze, a nawet pracowników kontrolowanej firmy.

Ustawa z 30 listopada 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (dalej: ustawa) ma wyeliminować nieuczciwe praktyki handlowe z łańcucha dostaw surowców rolnych i żywności. Nowe przepisy obowiązują od 12 lipca 2017 r. Jak wynika z wyjaśnień UOKiK, bezpośrednim celem ustawy jest wyeliminowanie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w zakresie produkcji, przetwórstwa i dystrybucji produktów rolnych i żywności. Ustawa dotyczy stosunków między firmami prowadzącymi obrót produktami rolnymi i spożywczymi, jeśli łączna roczna wartość obrotów między stronami umowy przekracza 50 tys. zł rocznie, a całkowity roczny obrót przedsiębiorcy podejrzanego o nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej przekracza 100 mln zł.

Potrzeba wprowadzenia regulacji wynikała z faktu braku równowagi pomiędzy uczestnikami łańcucha dostaw żywności, czyli z faktu występowania po jednej stronie silnych ekonomicznie, skonsolidowanych podmiotów sektora dystrybucji, a często także przetwórstwa, a po drugiej – słabszych, rozdrobnionych podmiotów produkujących surowce rolne i artykuły spożywcze.

Nadrzędnym celem ustawy jest ochrona interesu publicznego, a nie indywidualnego. Oznacza to, że działania UOKiK mają wyeliminować nieuczciwe praktyki z obrotu gospodarczego, a nie zadośćuczynić konkretnym, poszkodowanym przedsiębiorcom. Indywidualne dochodzenie roszczeń nadal odbywa się przed sądem powszechnym. Istotne jest jednak to, że przedsiębiorcy poszkodowani takimi praktykami mogą – przez zgłoszenie do UOKiK – doprowadzić do ich zaniechania, bez potrzeby występowania z powództwem do sądu. Co prawda postępowanie przed UOKiK nie zapewni im „odszkodowania” w sensie ekonomicznym, ale daje szansę na polepszenie sytuacji jako strony kontraktu.

Jacy przedsiębiorcy są objęci zakazem nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej

Zakazem nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej objęci są zarówno dostawcy, jak i nabywcy produktów rolno-spożywczych. Definicje nabywcy oraz dostawcy celowo zostały sformułowane w szeroki sposób, aby objąć jak najszersze spektrum umów zawieranych na tym rynku. Ustawa obejmuje więc wszystkich przedsiębiorców (z niektórymi wyjątkami – patrz „W jakich przypadkach ustawa nie ma zastosowania”). Istotne jest, że ustawa ta ma zastosowanie zarówno do przypadków, gdy dostawy produktów rolno-spożywczych mają miejsce pomiędzy